

Taloudellisen väkivallan kartoitusmittari

Taloudellinen väkivalta on moninainen lähisuhdeväkivallan muoto. Taloudellinen väkivalta tarkoittaa tilannetta, jossa tekijä kontrolloi, riistää tai tuhoaa toisen taloudellisia resursseja heikentääkseen hänen taloudellista itsenäisyyttään tai hyötyäkseen itse taloudellisesti. Taloudellisen väkivallan vaikutukset voivat olla hyvin vakavia ja pitkäkestoisia.

Usein lähisuhteessa tapahtuva väkivalta sisältää useita väkivallan muotoja; esimerkiksi taloudellista, fyysistä, psyykkistä tai seksuaalista väkivaltaa. Erilaista väkivaltaa voi tapahtua lomittain, eikä tilanteissa ole aina mahdollista tai tarkoituksenmukaista eriyttää väkivallan muotoja toisistaan. Tärkeää on, että lähisuhteissa tapahtuva väkivalta tunnistetaan ja asiakas ohjataan hänelle kuuluvan avun piiriin tilanteen helpottamiseksi.

Taloudellinen väkivalta ei aina edellytä uhrin ja tekijän keskinäistä kanssakäymistä. Taloudellinen väkivalta ja kontrolli voivat tapahtua piilossa, eikä uhri aina tunnista väkivallan tekoa. Tästä syystä ammattilaisen on erityisen tärkeää havaita taloudellisen väkivallan merkit. Taloudellista väkivaltaa voi tapahtua esimerkiksi parisuhteessa, lapsen ja vanhemman välillä, ystävyys- tai sukulaissuhteessa, tai muussa lähisuhteessa. Lisäksi taloudellinen väkivalta voi jatkua vielä pitkään tai vasta alkaa parisuhteen tai lähisuhteen päätyttyä.

Taloudellisen väkivallan mittaristo sisältää useita erilaisia taloudellisen väkivallan muotoja, jotta asiakkaan tilanne voidaan selvittää kokonaisvaltaisesti. Mittaristo *) sisältää vastausasteikon 0–4, jossa 0 ei ole asiakkaan tilanteeseen liittyvä teko, ja 4 on toistuva teko. On tärkeää reagoida asiakkaan tilanteeseen alimmista vastausvaihtoehdoista, jotta taloudellinen väkivalta ei jää huomiotta. Lisäksi asiakkaan tilannetta selvitetessä on tärkeää olla tekemättä oletuksia niin, ettei ammattilainen ohjaa asiakkaan puhetta, tai vähättele asiakkaan kertomaa. Väkivalta sekä talousasiat ovat edelleen suomalaisessa yhteiskunnassa herkkiä asioita, joten asiakkaan kokemuksiin tulee suhtautua työskentelyssä sensitiivisesti. Väkivalta voi loppua ainoastaan siitä puhumalla.

Vastausasteikko:

- 0 – Ei koskaan / Ei koske minua
- 1 – Harvoin
- 2 – Joskus
- 3 – Usein
- 4 – Toistuvasti

Käyttäen asteikkoa 0–4, kuinka usein tekijä toimi seuraavasti:

Rahaan liittyvä kontrollointi

- 1 Esti sinulta rahan käyttämisen ruokaan, vaatteisiin tai muihin välttämättömiin tarpeisiin.
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 2 Jätti kertomatta olennaista taloudelliseen tilanteeseenne liittyvää tietoa
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 3 Päätti puolestasi rahojesi käytöstä
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 4 Toimi niin, että sinun täytyi pyytää häneltä rahaa
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 5 Käytti rahojasi tai yhteisiä rahojanne sinulta salaa
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 6 Vaati tietoja, kuitteja tai vaihtorahoja ostoksistasi
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 7 Hallinnoi rahojasi ilman suostumustasi
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 8 Painosti sinua käyttämään rahojasi hänen ostoksiinsa tai laskuihinsa
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

Taloudellinen hyväksikäyttö

- 9 Kieltäytyi tai jätti ottamasta taloudellista vastuuta, jolloin jouduit huolehtimaan välttämättömistä menoistanne
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 10 Otti lainaa tai osamaksuja nimelläsi, tai käytti luottokorttiasi ilman lupaasi niin, että maksut jäivät sinun vastuullesi
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 11 Painosti sinua ottamaan lainaa tai tekemään luottokortti- tai osamaksuostoksia
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 12 Painosti tai pakotti sinut antamaan hänelle säästösi tai tulosi
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 13 Esti sinulta terveydenhuollon palvelut tai tarvittavat lääkkeet niiden kustannusten vuoksi
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 14 Varasti tai rikkoi omaisuuttasi, tai lastenne omaisuutta
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti
- 15 Keksi sinun olevan hänelle velkaa ja painosti tai kiristi sen maksamiseksi
Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

16 Vaati vastikkeellisuutta, esimerkiksi seksuaalisia tekoja, antamallaan rahalle

Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

17 Varasti sinulle tulleet postit liittyen taloudellisiin maksuihin, tai väärensi asiakirjoja saadakseen taloudellista hyötyä

Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

Työssäkäynnin rajoittaminen ja häiriköinti

18 Häiritsti tai kontrolloit työssäkäyntiäsi, tai esti työssäkäynnin kokonaan

Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

19 Esti sinua hankkimasta itsellesi opiskelupaikkaa, tai häiritsti tai kontrolloit opiskeluasi

Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

Eron jälkeinen taloudellinen väkivalta

20 Huijasi sinulta rahaa hyväksikäyttäen sinulla olevia romanttisia tunteita

Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

21 Kieltäytyi maksamasta elatusmaksuja tai tahallisesti viivytti huoltajuuskäsittelyä

Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

22 Kontrolloit erotessanne yhteisen omaisuuttenne jakamista sinulle haitallisesti

Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

23 Uhkaili sinua erotessanne omaisuuden jakamisen yhteydessä

Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

24 Teki sinusta ilmoituksia viranomaisille ja ylläpiti erilaisia oikeusprosesseja sinua vastaan

Ei koskaan/ Ei koske minua Harvoin Joskus Usein Toistuvasti

Arvioinnin perusteella ryhdytään seuraaviin toimenpiteisiin:

- Otetaan yhteyttä poliisiin, tai ohjataan asiakasta tekemään rikosilmoitus
- Otetaan yhteyttä sosiaali- ja kriisipäivystykseen
- Järjestetään asiakkaalle paikka turvakodista
- Järjestetään asiakkaalle kontakti lähisuhdeväkivallan avopalveluihin
- Tehdään turvasuunnitelma
- Tehdään lastensuojeluilmoitus
- Tehdään huoli-ilmoitus
- Otetaan yhteyttä MARAK- yhteyshenkilöön
- Ohjataan asiakas terveydenhuoltoon
- Ohjataan asiakas sosiaalitoimeen
- Ohjataan asiakas ottamaan yhteyttä Rikosuhripäivystykseen
- Järjestetään moniammatillinen neuvottelu yhdessä asiakkaan verkoston ja tulevien palveluntuottajien kesken, ja tehdään palvelusuunnitelma yhdessä verkoston kanssa
- Annetaan asiakkaalle puhelin- ja verkkoauttajien yhteystietoja (esim. Nollalinja, Ensi- ja turvakotien liiton chat - palvelut, Naisten Linja, Kriisipuhelin), joihin hän voi olla anonymistikin yhteydessä
- Etsitään asiakkaan kanssa yhdessä paikallinen tai verkossa toimiva vertaistukiryhmä
- Ohjataan asiakasta olemaan yhteydessä talous- ja velkaneuvontaan
- Ohjataan asiakasta hankkimaan juridista apua, esim. oikeusaputoimistosta tai yksityiseltä asianajajalta
- Jatkotoimia ei tarvita, asiakas jo avun ja palveluiden piirissä
- Muita toimenpiteitä tai selvitettäviä asioita:

^{*)} Mittaristo perustuu The Revised Scale of Economic Abuse (SEA2) -työkaluun (Adams, A. ym. 2020), jota on työstetty Suomen toimintaympäristöön Taloudellinen väkivalta tutuksi -hankkeessa yhteistyössä Lapin yliopiston kanssa alkuperäisten tekijöiden luvalla.